

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

OSOBINE LIČNOSTI I MOTIVI ZA VOLONTIRANJE

Diplomski rad

Marija Juzbašić

Mentor: Dr. sc. Tena Vukasović

Zagreb, 2014.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
Osobine ličnosti	2
Motivi za volontiranje.....	5
CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE	7
METODOLOGIJA	8
Sudionici	8
Mjerni instrumenti	9
Postupak.....	11
REZULTATI	11
Profil ličnosti i struktura motiva za volontiranje	11
Predviđanje motiva za volontiranje na temelju osobina ličnosti	13
RASPRAVA.....	19
Ograničenja i praktične implikacije	27
ZAKLJUČAK.....	29
LITERATURA	30
PRILOZI.....	33
Prilog 1	33
Prilog 2.....	39
Prilog 3.....	40
Prilog 4.....	41

Osobine ličnosti i motivi za volontiranje

Personality traits and motives for volunteering

Marija Juzbašić

SAŽETAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati profil ličnosti i izraženost motiva za volontiranje na uzorku volontera u Hrvatskoj, te provjeriti mogućnost predviđanja motiva za volontiranje na temelju osobina ličnosti pet-faktorskog modela. U istraživanju je sudjelovalo 159 volontera iz Zagreba, Osijeka i Splita. Podaci su prikupljeni upitnikom ličnosti IPIP-300 i upitnikom volontiranja (eng. *Volunteer Functions Inventory*). Rezultati su pokazali da su ugodnost i otvorenost k iskustvu najizraženije osobine ličnosti volontera, dok su na razini faceta, tj. užih osobina ličnosti, najizraženiji altruizam i umjetnički interesi. Kao najvažniji motivi za volontiranje su se pokazali razumijevanje i vrijednosti. Na temelju osobina pet-faktorskog modela ličnosti možemo objasniti značajan dio varijance pojedinih motiva za volontiranje. Hijerarhijskom regresijskom analizom je utvrđeno da su neuroticizam i savjesnost značajni prediktori motiva zaštite ($R^2 = .13$), vrijednosti ($R^2 = .11$) i razumijevanja ($R^2 = .14$); dok su ugodnost i savjesnost značajni prediktori motiva karijere ($R^2 = .23$), a neuroticizam motiva poštovanja ($R^2 = .14$). Motiv društva nije moguće objasniti osobinama ličnosti.

Ključne riječi: volonteri, osobine ličnosti, motivi za volontiranje

ABSTRACT

The aim of this study was to identify the personality profile and the structure of motives for volunteering in a sample of volunteers in Croatia, as well as to verify the possibility of predicting volunteer motives based on personality traits. Sample of 159 volunteers from Zagreb, Osijek and Split participated in this study. Data was collected using IPIP-300 personality questionnaire and Volunteer Functions Inventory. Results indicated that the most prominent personality traits in the sample of volunteers are agreeableness and openness. Considering the facet level most prominent traits are altruism and artistic interests. The most salient motives are understanding and values. The study has shown that personality traits can explain significant portion of motive variance. Hierarchical regression analysis confirmed that neuroticism and conscientiousness are significant predictors of the motives of protective ($R^2 = .13$), values ($R^2 = .11$) and understanding ($R^2 = .14$); agreeableness and conscientiousness of career motive ($R^2 = .23$) and neuroticism of enhancement motive ($R^2 = .14$). Social motive cannot be explained by personality traits.

Key words: volunteers, personality traits, volunteer motivation

UVOD

Prema Zakonu o volonterstvu (NN 22/13, 2013), volontiranje je dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za zajedničku dobrobit, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje. Razlikuje se neformalno i formalno volontiranje. Neformalno volontiranje se odnosi na sve vrste pomoći, povremene ili svakodnevnne, kao što je pomoć susjedima ili nekome u obitelji. Formalno volontiranje ima strukturu, cilj, vrijeme trajanja, vrste aktivnosti te očekivane rezultate, a odvija se unutar organizacije (Begović, 2006). Dobrobiti volontiranja su višestruke: korisnicima volontiranja direktno se pomaže u poboljšanju kvalitete života, a volonteri su intrinzično nagrađeni osjećajem pomaganja drugima, te imaju priliku za razvijanje i usavršavanje raznih vještina (Snyder i Omoto, 2009). Konačno, i šira zajednica doživljava efekte volonterstva kroz jačanje samoinicijative građana, građanskog aktivizma i odgovornosti te izgradnje kohezivnih zajednica u kojima postoje norme solidarnosti i reciprociteta (Begović, 2006). Prema podacima Ministarstva socijalne politike i mladih (2014) u Hrvatskoj je ukupan broj registriranih volontera 2013. godine bio 29 235. Iako zanimljivo zbog svojih karakteristika i sve većeg broja osoba koje volontiraju, volonterstvo je još uvijek područje koje je malo istraživano. U fokusu istraživača najčešće su motivi volontiranja (npr. Clary i sur, 1998; Wardell, Lishman i Whalley, 2000), ali i ličnost volontera (npr. Elshaug i Metzger, 2001; Claxton-Oldfield i Banzen, 2010; Mitchell i Shuff, 1995). Snyder i Omoto (2009) su razvili model procesa volontiranja (eng. *Volunteer process model* – VPM), koji specificira psihološke i bihevioralne značajke volontiranja. Model pretpostavlja tri faze koje se definiraju i razvijaju kroz određeno vrijeme. Prvu fazu čine antecedenti volontiranja. Oni uključuju karakteristike ličnosti, motive i okolnosti koje predviđaju tko će postati volonter te kakva će biti njegova efikasnost i zadovoljstvo volontiranjem. Slijedi faza iskustva, koja uključuje psihološke i bihevioralne aspekte interpersonalnih veza koje se razvijaju između volontera i korisnika volontiranja, pri čemu se posebna pozornost usmjerava na činitelje koji olakšavaju kontinuirano volontiranje za volontera i dobrobit za korisnika volontiranja. Posljednja faza je faza posljedica, koja istražuje utjecaj volontiranja na stavove, znanje i ponašanje volontera, korisnika volontiranja i članove njihove socijalne mreže. Kao što je vidljivo, radi se o modelu koji obuhvaća

volonterstvo na više razina: razini pojedinca, interpersonalnoj razini, razini organizatora volontiranja te na široj društvenoj razini. U fokusu ovog istraživanja nalaze se antecedenti volontiranja.

Osobine ličnosti

S obzirom da je volontiranje prosocijalno ponašanje koje je dugoročno, pretpostavka je da se u podlozi takvog ponašanja nalaze i dimenzije ličnosti (Snyder i Omoto, 2009). Ličnost predstavlja skup psihičkih osobina i mehanizama unutar pojedinca koji su organizirani i relativno trajni, te utječu na interakcije i adaptacije pojedinca na intrapsihičku, fizičku i socijalnu okolinu (Larsen i Buss, 2008). U okviru osobinskog pristupa istraživanja ličnosti razvijen je veći broj modela i taksonomija kojima se nastojalo opisati i strukturirati cjelokupnu ličnost čovjeka. U proteklih dvadesetak godina dominantan model u području je pet-faktorski model ličnosti (Costa i McCrae, 1987), prema kojemu je moguće ličnost hijerarhijski organizirati, a na vrhu hijerarhije nalazi se pet širih dimenzija ili osobina ličnosti - neuroticizam, ekstraverzija, otvorenost k iskustvu, ugodnost i savjesnost. Svaka od ovih dimenzija sastoji se od šest faceta ličnosti, koje pobliže opisuju karakteristike svake pojedine dimenzije.

Neuroticizam predstavlja dimenziju ličnosti oko koje ima najmanje dvojbi o njenom značenju. Osnovni fokus je na tome kako pojedinac reagira na stres. Osobe koje su visoko na ovoj dimenziji imaju problema s regulacijom emocija i mogu pretjerano reagirati na svakodnevne situacije, dok su osobe koje su nisko na ovoj dimenziji emocionalno stabilne, odnosno, uspješno se suočavaju s raznim stresnim situacijama. S vremena na vrijeme svatko doživi emocije koje su u spektru ove dimenzije ličnosti, ali ovisno o osobi, one su različitih frekvencija i intenziteta. Za bolje shvaćanje ove dimenzije, potrebno je osvrnuti se na facete neuroticizma: anksioznost, ljutnju, depresiju, samosvjesnost, neumjerenost i ranjivost.

Ekstraverzija, zajedno s ugodnosti, predstavlja dimenziju ličnosti koja ima važnu ulogu u interpersonalnim odnosima. Osnovne karakteristike ekstravertiranih osoba su da vole biti s drugim ljudima, pune su energije i često doživljavaju pozitivne emocije. Nasuprot tome, introverti su tiši i često rezervirani, a samoća im ne predstavlja problem. Ekstraverziju možemo bolje razumjeti ako uzmemo u obzir i facete koje se nalaze u podlozi: sklonost prijateljstvu, društvenost, asertivnost, razina aktivnosti, traženje

uzbuđenja i vedrina. Kao i kod neuroticizma, ekstraverzija se može iskazati na razne načine, što nam potvrđuje raznolikost njenih faceta.

Otvorenost k iskustvu predstavlja dimenziju ličnosti koja se ponekad razlikuje u leksičkim istraživanjima, ovisno o kulturi, te se može nazivati intelektom ili kulturom (Larsen i Buss, 2008). U ovom istraživanju ćemo govoriti o otvorenosti k iskustvu. Ako su ekstraverzija i ugodnost interpersonalne dimenzije, onda je otvorenost više kognitivna dimenzija. Osobe koje postižu visoke rezultate na ovoj dimenziji, nisu sklone konformističkom ponašanju, kreativne su i razmišljaju izvan konteksta. Nasuprot tome, osobe koje postižu niže rezultate na ovoj dimenziji imaju uže interese i nisu sklone čestim promjenama. Facete kojima поближе opisujemo ovu dimenziju ličnosti su: mašta, umjetnički interesi, emocionalnost, sklonost pustolovinama, intelekt i liberalizam.

Ugodnost je, kao što je već navedeno, dimenzija ličnosti usmjerena na odnose s drugim ljudima. Osobe koje održavaju harmonične odnose, izbjegavaju sukobe, sklone su suradnji i omiljene su, postižu visoki rezultat na ovoj dimenziji. S obzirom na opis ove dimenzije, najčešće ju se povezuje sa prosocijalnim motivima i ponašanjem. Facete koje поближе opisuju dimenziju ugodnosti su: povjerenje, moralnost, altruizam, sklonost suradnji, skromnost i suosjećajnost.

Savjesnost je dimenzija ličnosti kojom se opisuje kako kontroliramo, reguliramo i upravljamo svojim impulsima. Tako osobe koje su visoko na ovoj dimenziji planiraju svoje postupke, izbjegavaju probleme, pouzdane su i oprezne. Nasuprot tome, osobe koje postižu niže rezultate na ovoj dimenziji su impulzivne i često reaguju bez razmišljanja. Stoga za detaljniji opis koristimo i facete savjesnosti: samoeфикаsnost, urednost, pouzdanost, težnja za postignućem, samodisciplina i opreznost.

U kontekstu volontiranja, istraživanja ličnosti nisu rijetka. Kada je riječ o usporedbi strukture ličnosti volontera i ne-volontera, istraživanja pokazuju da razliku među njima čine rezultati na dimenzijama ugodnosti i ekstraverzije (Elshaug i Metzger, 2001; Claxton-Oldfield i Banzen, 2010). Kombinacija tih dviju izraženih osobina se ponekad naziva prosocijalnom ličnošću, zbog svoje usmjerenosti na odnose s drugim ljudima (Carlo, Okun, Knight i de Guzman, 2005). Ostale dimenzije ličnosti nemaju

jednoznačnu povezanost s volonterskim ponašanjem, pa se tako dobivaju različiti rezultati. Dimenzija neuroticizma se pokazala kao nekonzistentna, pri čemu su Wardell i sur. (2000) dobili povišene rezultate u odnosu na norme, Claxton-Oldfield i Banzen (2010) izvještavaju o značajno nižim rezultatima volontera u odnosu na norme, a Lodi-Smith i Roberts (2007) u svojoj meta analizi nisu pronašli nikakvu povezanost između volonterstva i neuroticizma. Otvorenost k iskustvu u većini istraživanja nije povezana s volonterskim ponašanjem (Lodi-Smith i Roberts, 2007; Claxton-Oldfield, Claxton-Oldfield i Paulovic, 2013; Wardell i sur., 2000), iako neka istraživanje pronalaze niske povezanosti (Van Emmerik, Jawahar i Stone, 2004; Bekkers, 2005). Slično kao i neuroticizam, savjesnost nije jednoznačno povezana s volonterskim ponašanjem. Volonteri u istraživanju Claxton-Oldfield i sur. (2013) postižu statistički značajno više rezultate od norme na dimenziji savjesnosti. Nasuprot tome, Van Emmerik i sur. (2004) dobivaju negativnu povezanost ove osobine ličnosti s volonterskim ponašanjem. Sukladno raznolikim rezultatima, neki istraživači su pronašli razlike između volontera i ne-volontera na svim dimenzijama ličnosti, odnosno da su volonteri naspram ne-volontera emocionalno stabilniji, ekstravertiraniji, otvoreniji, ugodniji i savjesniji (Niškanović, Niškanović i Đumić Jurić-Marijanović, 2011).

Pretraživanjem literature nalazimo samo jedno istraživanje koje je ispitalo ličnost volontera na razini faceta. Elshaug i Metzger (2001) su u svojem istraživanju uspoređivali demografske karakteristike te osobine ličnosti pet-faktorskog modela dviju grupa volontera (vatrogasce i volontere koji pripremaju hranu) i plaćenih osoba za pripremanje hrane. Rezultati istraživanja su pokazali pozitivnu povezanost ekstraverzije i ugodnosti s volonterskim ponašanjem, kao i značajno razlikovanje volontera i ne-volontera prema tim osobinama ličnosti, pri čemu volonteri postižu značajno više rezultate na ovim osobinama. S obzirom da su se ove dvije šire dimenzije ličnosti pokazale značajnima, provedene su dodatne analize na razini faceta. Toplina i pozitivne emocije, kao i povjerenje, altruizam i suosjećanje su uže osobine ličnosti na kojima volonteri postižu značajno više rezultate od ne-volontera. Također zanimljiva razlika dobivena je između dvije grupe volontera, pri čemu vatrogasci postižu značajno više rezultate na asertivnosti, za razliku od volontera koji pripremaju hranu. Osim u okviru pet-faktorskog modela, neka istraživanja su koristila i druge modele, te su njihovi rezultati uglavnom u skladu s već navedenima. Za usporedbu, Mitchell i Shuff (1995),

koristeći Myers-Briggsov upitnik ličnosti dobivaju da su volonteri više ekstraverti nego introverti, više postupaju intuitivno nego osjetilno, te preferiraju osjećanje naspram mišljenja.

Motivi za volontiranje

Iako postoji nekoliko teorija motivacije volontera (Widjaja, 2010), u ovom istraživanju smo se usmjerili na funkcionalni pristup motivaciji. Osnovni postulati funkcionalne teorije motivacije su sljedeći: 1) ljudi su usmjereni prema cilju - volonteri se uključuju u volonterski rad kako bi ispunili osobno važne ciljeve; 2) različiti ljudi čine iste aktivnosti iz različitih razloga – volonteri koji izvode iste volonterske aktivnosti za istu organizaciju mogu imati različite razloge za volontiranje; 3) motivacija pojedinca može proizlaziti iz više različitih ciljeva – volonteri ponekad pokušavaju zadovoljiti više motiva kroz jednu aktivnost i; 4) ishodi ovise o usklađenosti potreba i ciljeva s mogućnostima u okolini – uspješna regrutacija, zadovoljstvo i zadržavanje volontera ovisi o mogućnosti volontera da ispuni vlastite motive za volontiranje (Clary i sur., 1998).

Na temelju ove teorije i prijašnjih istraživanja motiva, Clary i sur. (1998) su razvili šest motivacijskih funkcija koje se nalaze u podlozi volontiranja.

Funkcija *zaštite* predstavlja prvi motiv volontiranja. Prema njemu osobe volontiraju radi zaštite vlastitog ega. Dakle, ljudi volontiraju kako bi smanjili krivnju jer su imali više sreće u životu, kako bi pobjegli od negativnih osjećaja i kako bi identificirali vlastite osobne probleme.

Funkcija *vrijednosti* je vezana uz brigu za druge ljude. Prema njemu osobe volontiraju kako bi se izrazile i djelovale u skladu s vlastitim vrijednostima, kao što je altruistična briga za druge ljude, posebno za one koje smatramo manje sretnima od nas samih.

Funkcija *karijere* zadovoljava motive vezane uz dobrobiti koje volonteri dobivaju kroz volonterske aktivnosti, a koje mogu biti važne za buduću karijeru pojedinca.

Funkcija koja održava motivaciju vezanu uz odnose s drugim ljudima je funkcija *društva*. Volontiranje pruža mogućnost društva drugih ljudi i prijatelja te jačanje

socijalnih mreža. Ponekad je uključivanje u volonterske aktivnosti viđeno kao socijalno vrijedna aktivnost koja je cijenjena od strane nama važnih ljudi.

Sljedeća funkcija koju osobe ispunjavaju volontiranjem je funkcija *razumijevanja*. Ona uključuje mogućnost osoba da kroz volonterski rad doživi nova iskustva učenja te priliku da usavršavaju vlastita znanja, vještine i sposobnosti koje bi mogle biti zapostavljene.

Posljednja funkcija je *poštovanje*, čija se motivacija ogleda u uključivanju u volontiranje radi osobnog psihološkog rasta i razvoja. Osim toga, osobe volontiraju zbog težnje pozitivnim osjećajima prema samima sebi.

Funkcionalni pristup motivaciji u volonterstvu je provjeren kroz niz od šest studija (Clary i sur., 1998). Na taj način autori su provjerili stabilnost ovog modela i neke psihometrijske karakteristike upitnika na sudionicima različite dobi i uključenosti u volontiranje. Osim toga, funkcionalni motivi volonterstva su istraživani u različitim kontekstima i s različitim aspektima volontiranja. Motiv vrijednosti se pokazao kao najvažniji za volontere (Clary i sur., 1998; Okun i Schultz, 2003; Snyder i Omoto, 2009) bez obzira na spol, dob i kontekst u kojem osobe volontiraju, a odmah nakon njega se nalaze motivi razumijevanja i poštovanja. Dob se pokazala kao značajan prediktor motiva karijere, razumijevanja i društva, odnosno što su volonteri stariji tako motivi karijere i razumijevanja opadaju, a motiv društva raste (Okun i Schultz, 2003). Zanimljiv je i nalaz da žene postižu više rezultate na svim motivima (Fletcher i Major, 2004; prema Widjaja, 2010).

Dosadašnja istraživanja motivacije za volontiranje u Hrvatskoj su uglavnom kvalitativna. Forčić (2007) je na temelju analize komentara sudionika ($N=500$) napravila šest kategorija motiva: a) bolja organizacija volontiranja; b) osobno zadovoljstvo; c) altruistični motivi; d) osobni problemi čije bi rješavanje motiviralo za volontiranje; e) ostalo i f) nema motivacije. Iako nisu kategorizirali motivaciju volontera, Žitnik, Barbarić, Milinković i Ivelja (2007), su dobili iste i/ili slične razloge uključivanja u volonterske aktivnosti. Konačno, Zrinščak i sur. (2012) su u komparativnoj studiji, u kojoj su sudjelovali volonteri studenti u Zagrebu, na temelju faktorske analize, dobili pet motiva volontiranja: a) instrumentalni motivi koji se odnose na volontiranje radi

osobnih probitaka; b) socijalni motivi koji uključuju jačanje socijalne komponente života sudionika; c) intrinzično-društveni motivi uključuju osobni rast i razvoj d) terapeutsko – samopomažući uključuju bijeg od vlastitih problema i krivnje jer smo sretniji od drugih i e) intrinzično-altruistični motivi uključuju pomaganje drugima iz brige za njih.

Tijekom istraživanja literature o volonterstvu, ličnosti i motivima za volontiranje, ne pronalaze se istraživanja koja su istraživala povezanost ličnosti i motiva za volontiranje ili koja su pokušala predviđati motive na temelju osobina ličnosti. Stoga, izuzev motiva vrijednosti koji je djelomično istražen (Carlo i sur., 2005), ostale hipoteze smo postavili na temelju istraživanja koja su uspoređivala volontere i ne-volontere, pod pretpostavkom da će te dimenzije ličnosti biti ključne u objašnjavanju motiva za volontiranje.

CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE

Cilj ovog istraživanja je ispitati profil ličnosti i izraženost motiva za volontiranje na uzorku volontera u Hrvatskoj, te provjeriti mogućnost predviđanja motiva za volontiranje na temelju osobina ličnosti pet-faktorskog modela.

Problemi

1. Ispitati izraženost osobina pet-faktorskog modela ličnosti i motiva za volontiranje na uzorku volontera u Hrvatskoj.
2. Ispitati mogućnost predviđanja šest motiva za volontiranje na temelju osobina pet-faktorskog modela ličnosti.

Hipoteze

- 1.1. Relativna izraženost dimenzija ekstraverzije i ugodnosti bit će veća u odnosu na relativnu izraženost dimenzija neuroticizma, savjesnosti i otvorenosti k iskustvu.
- 1.2. Relativna izraženost faktora vrijednosti, razumijevanja i poštovanja bit će veća u odnosu na izraženost faktora karijere, društva i zaštite.

2.1. Očekujemo da ćemo objasniti značajan dio varijance rezultata motiva zaštite na temelju osobina pet-faktorskog modela ličnosti, te da će se ekstraverzija i ugodnost pokazati kao značajni prediktori.

2.2. Očekujemo da ćemo objasniti značajan dio varijance rezultata motiva vrijednosti na temelju osobina pet-faktorskog modela ličnosti, te da će se ugodnost pokazati kao značajan prediktor.

2.3. Očekujemo da ćemo objasniti značajan dio varijance rezultata motiva karijere na temelju osobina pet-faktorskog modela ličnosti, te da će se ekstraverzija i ugodnost pokazati kao značajni prediktori.

2.4. Očekujemo da ćemo objasniti značajan dio varijance rezultata motiva društva na temelju osobina pet-faktorskog modela ličnosti, te da će se ekstraverzija i ugodnost pokazati kao značajni prediktori.

2.5. Očekujemo da ćemo objasniti značajan dio varijance rezultata motiva razumijevanja na temelju osobina pet-faktorskog modela ličnosti, te da će se ekstraverzija i ugodnost pokazati kao značajni prediktori.

2.6. Očekujemo da ćemo objasniti značajan dio varijance rezultata motiva poštovanja na temelju osobina pet-faktorskog modela ličnosti, te da će se ekstraverzija i ugodnost pokazati kao značajni prediktori.

METODOLOGIJA

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 159¹ volontera s područja Republike Hrvatske. Prema Zakonu o volonterstvu (NN 22/13, 2013), volonteri su fizičke osobe koje volontiraju u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu sukladno važećim nacionalnim i međunarodnim propisima. Cjelokupni uzorak je činilo 19 muških sudionika te 140 sudionica. Ovakav omjer nije neočekivan s obzirom da su muški volonteri skloniji sudjelovati u rizičnijim aktivnostima (Škrliak, 2009), koje u ovom istraživanju nisu zastupljene. Raspon dobi se kretao od 18 do 61 godine ($M = 25.03$, $SD = 6.75$).

¹ Početni broj sudionika je bio 160, ali zbog sumnje da jedan set upitnika nije valjan odlučeno je da će podaci jednog sudionika biti isključeni iz analize.

U skladu sa prosječnom dobi sudionika, 74.3% volontera čine studenti². Zaposlenih osoba koje volontiraju ima 11.3%, nezaposlenih 11.9%, dok su umirovljenici volonteri najmanje zastupljeni u uzorku s 1.9%. Prosječna duljina volontiranja, izražena u mjesecima, iznosi 26.53 mjeseci ($SD = 26.32$), pri čemu je minimalno vrijeme volontiranja 1 mjesec, a maksimalno 123 mjeseci. Sudionici su volonteri u neprofitnim organizacijama iz Zagreba, Splita i Osijeka.

Organizacije iz Zagreba koje su sudjelovale u istraživanju su Volonterski centar Zagreb, Hrabri telefon, Dječja kuća Borovje, Ambidekster klub, Centar za djecu, mlade i obitelj – Modus, Ženska soba, Udruga za podršku žrtvama i svjedocima i Putujući Zmaj. Iz Osijeka su sudjelovali - Centar za nestalu i zlostavljanu djecu, Promo Vita, Dom za psihički bolesne odrasle osobe i Udruga Breza, te iz Splita Udruga Most i Bijeli krug Hrvatske. Na skali od 1 do 7, sudionici istraživanja izjavljuju da su vrlo zadovoljni volonterskim iskustvom ($M = 6.14$; $SD = 0.79$), a 73.4% planira volontirati i u idućih godinu dana.

Mjerni instrumenti

Upitnik o općim podacima

Prvi dio upitnika sadržavao je poziv na istraživanje, informacije o istraživanju te pristanak na istraživanje. Opći podaci koje smo tražili od sudionika su uključivali informacije o datumu ispunjavanja upitnika, spol, dob, duljinu volontiranja izraženu u godinama i mjesecima te zanimanje (umirovljenik, zaposlen/a, nezaposlen/a, student – koji studij). Za potrebe istraživanja ovaj dio upitnika smo sami konstruirali.

Upitnik volontiranja (eng. *Volunteer Functions Inventory*, VFI; Clary i sur., 1998)

Motivi volontiranja ispitani su Upitnikom volontiranja (Clary i sur., 1998), koji su na hrvatski prevele Miljković i Rijavec (2009). U ovom istraživanju nije korišten kompletan upitnik iz istraživanja Miljković i Rijavec (2009), već samo prvi dio upitnika koji se odnosi na motive za volontiranje. Dio koji nismo uključili u upitnik se odnosio na volontiranje u specifičnoj organizaciji, što nam je nije bilo potrebno u ovom istraživanju. Kako bi čestice bile više u duhu hrvatskog jezika neke tvrdnje su

² Jedna sudionica nije odgovorila na ovo pitanje.

preoblikovane. Riječ je o tvrdnjama 6, 14, 15, 22 i 25³. Osim toga, sve čestice su dodatno prilagođene kako bi bile rodno uravnotežene. S obzirom da se čestice u ovom upitniku sadržajno preklapaju s rezultatima kvalitativnih analiza motiva za volontiranje u Hrvatskoj, smatrali smo opravdanim koristiti upitnik Clarya i sur. (1998). Zadatak sudionika bio je procijeniti koliko im je važan navedeni razlog za volontiranje na skali od 1 do 7, pri čemu 1 označava *uopće mi nije važno*, a 7 *izuzetno mi je važno*. Rezultati za pojedine motive formirani su kao aritmetičke sredine jednostavne linearne kombinacije čestica, koje se odnose na svaku motivacijsku funkciju: zaštitu, vrijednosti, karijeru, društvo, razumijevanje i poštovanje. Pouzdanost tipa internalne konzistencije na američkom uzroku, za sve skale, viša je ili jednaka .80, dok podaci za Hrvatsku ne postoje.

Opće zadovoljstvo volonterskim iskustvom se procjenjivalo na skali od 1 do 7, pri čemu je 1 značilo *uopće nisam zadovoljan/a*, a 7 *u potpunosti sam zadovoljan/a*. Iz izvorne verzije upitnika preuzeto je i preoblikovano pitanje o planiranju volontiranja. Za razliku od originalnog pitanja gdje su autori pitali o planiranju volontiranja u trenutnoj organizaciji (Clary i sur., 1998), naši sudionici su odgovarali planiraju li generalno volontirati.

Upitnik ličnosti IPIP-300 (eng. *International Personality Item Pool*, IPIP; Goldberg, 1999)

Za procjenu ličnosti korištena je hrvatska verzija upitnika ličnosti IPIP-300 (Jerneić, Galić i Parmač, 2007). Upitnik je temeljen na pet-faktorskom modelu ličnosti te je dostupan u javnoj domeni (Goldberg, 1999). Temeljne dimenzije ličnosti – neuroticizam, ekstraverzija, otvorenost k iskustvu, ugodnost i savjesnost – su zastupljene s po 60 čestica, dok se pojedine facete temeljnih dimenzija procjenjuju s 10 čestica. Sudionici su na skali Likertovog tipa od 1 do 5 trebali odrediti koliko je za njih određena tvrdnja točna, pri čemu je 1 upućivao da se uopće ne slažu sa tvrdnjom, a 5 da se u potpunosti slažu s njom.

Prosječna pouzdanost tipa internalne konzistencije svih skala na upitniku ličnosti na američkom uzorku iznosi .80 (Goldberg, 1999). Ne postoje standardizirane norme za

³ Sve verzije upitnika se nalaze u Prilogu 1.

hrvatski uzorak, no neka istraživanja upućuju na zadovoljavajuću pouzdanost skala za dimenzije ličnosti, koje se kreću od .88 do .94, kao i faceta, čija je internalna pouzdanost viša od .70 (Tonković Grabovac, Jernei i Galić, 2012).

Postupak

Istraživanje je provedeno u ožujku i travnju 2014. godine u Zagrebu, Osijeku i Splitu. Nakon uspostave kontakta s udrugama dogovoreno je da ispunjavanje upitnika bude provedeno u udrugama u određenom vremenskom periodu, kako volonteri budu dolazili u udruhu. Koristili smo ovaj način prikupljanja podataka zbog organizacije samih udruga i činjenice da nije bilo moguće skupiti sve volontere u isto vrijeme. Također, u pozivu na istraživanje koji je prosljeđen volonterima naglašeno je da je sudjelovanje dobrovoljno i anonimno te da sudionici mogu odustati u svakom trenutku. Svi sudionici su ispunjavali upitnike metodom papir-olovka te su dobili i pisanu uputu za ispunjavanje upitnika. Samo ispunjavanje upitnika trajalo je u prosjeku 30 minuta.

REZULTATI

Profil ličnosti i struktura motiva za volontiranje

Deskriptivna analiza rezultata uključuje analizu osobina ličnosti i motiva za volontiranje. Normalnost svih distribucija ispitali smo Kolmogorov – Smirnovljevim testom. Jedino su distribucije motiva vrijednosti ($KS = 1.54$, $p = .02$), karijere ($KS = 2.17$, $p = .001$) i razumijevanja ($KS = 1.78$, $p = .004$), odstupale od normalne distribucije. Dodatnom provjerom stupnja odstupanja distribucija, jedino je distribucija motiva razumijevanja imala indikator asimetričnosti (eng. *skewness*) veći od 1 (-1.30), dok su indikatori spljoštenosti (eng. *kurtosis*) bili veći od 1 za distribucije motiva vrijednosti (1.50) i razumijevanja (2.34). S obzirom da svi indikatori ukazuju na umjereno odstupanje navedenih distribucija od normalne, odlučili smo koristiti parametrijske postupke u istraživanju. Također smo provjerili nedostaje li dio podataka slučajno ili se radi o sistematskoj pogrešci, pri čemu je za sve varijable dokazano da se radi o slučajnom osipanju rezultata.

U Tablici 1 prikazani su deskriptivni podaci za osobine ličnosti. U odnosu na rezultate na drugim osobinama ličnosti, najizraženiji rezultat ostvaren je na skalama ugodnosti i otvorenosti k iskustvu. Sukladno tome, s obzirom na intervale pouzdanosti i uz razinu

rizika od 5%, možemo reći da su rezultati na ugodnosti i otvorenosti k iskustvu statistički značajno viši od rezultata na skalama neuroticizma, ekstraverzije i savjesnosti. Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije je zadovoljavajuća i kreće se od .88 za skalu otvorenosti k iskustvu, do .94 za neuroticizam. Na razini faceta ličnosti, kao najizraženiji rezultati su se pokazali rezultati na altruizmu ($M = 42.33$, $SD = 3.59$) i umjetničkim interesima ($M = 41.66$, $SD = 4.99$), što je u skladu s nalazima da su na višoj razini hijerarhije najizraženije upravo dimenzija ugodnosti, čija faceta je altruizam, i otvorenosti k iskustvu, čija faceta su umjetnički interesi⁴.

Tablica 1

Deskriptivne vrijednosti rezultata na skalama osobina ličnosti

Skala	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	IP _{95%}	α
Neuroticizam	141	162.95	27.11	158.47 - 167.43	.94
Ekstraverzija	133	211.15	21.06	207.57 - 214.73	.91
Otvorenost	147	225.47	18.90	222.41 - 228.53	.88
Ugodnost	146	225.84	18.18	222.89 - 228.79	.89
Savjesnost	142	218.04	21.39	214.52 - 221.56	.92

Legenda: *N* = broj ispitanika; *M* = aritmetička sredina; *SD* = standardna devijacija; IP_{95%} = interval pouzdanosti uz 5% rizika; α = Cronbach alfa indikator pouzdanosti tipa internalne konzistencije

Tablica 2 prikazuje deskriptivne vrijednosti motiva za volontiranje. Najizraženiji rezultat je ostvaren na skali razumijevanja, nakon čega slijedi motiv vrijednosti i poštovanja. Intervali pouzdanosti, uz rizik od 5%, pokazuju kako su motivi razumijevanja i vrijednosti statistički značajno izraženiji u odnosu na ostale motive za volontiranje. Uz izuzetak skale vrijednosti, čija pouzdanost unutarnje konzistencije iznosi .55, pouzdanost skala je zadovoljavajuća i kreće se između .73 i .91.

⁴ Zbog opsega diplomskog rada deskriptivne vrijednosti svih faceta ličnosti se nalaze u Prilogu 2.

Tablica 2

Deskriptivne vrijednosti rezultata na skalama motiva volontiranja

Skala	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	IP _{95%}	α
Zaštita	157	3.43	1.39	3.21 – 3.65	.82
Vrijednosti	157	5.87	0.67	5.76 – 5.97	.55
Karijera	158	4.95	1.53	4.71 – 5.19	.91
Društvo	154	3.06	1.30	2.85 – 3.27	.84
Razumijevanje	157	6.18	0.71	6.07 – 6.29	.73
Poštovanje	157	5.09	1.13	4.91 – 5.27	.78

Legenda: *N* = broj ispitanika; *M* = aritmetička sredina; *SD* = standardna devijacija; IP_{95%} = interval pouzdanosti uz 5% rizika; α = Cronbach alfa indikator pouzdanosti tipa interne konzistencije

Predviđanje motiva za volontiranje na temelju osobina ličnosti

S obzirom da u istraživanju pretpostavljamo povezanost osobina ličnosti pet-faktorskog modela s motivima za volontiranje, izračunali smo korelacije među ispitivanim varijablama⁵. Iako se radi o nižim vrijednostima, vidljivo je da su neke osobine ličnosti pet-faktorskog modela značajno povezane s motivima za volontiranje i uz razinu rizika od 1%. Tako dobivamo da je neuroticizam povezan s motivom zaštite ($r = .28$; $p = .001$) i poštovanja ($r = .28$; $p = .001$), ekstraverzija s motivom karijere ($r = .25$; $p = .01$), otvorenost k iskustvu s motivom razumijevanja ($r = .24$; $p = .004$), a motiv vrijednosti značajno korelira s ugodnosti ($r = .27$; $p = .001$) i savjesnosti ($r = .32$; $p = .001$).

Za predviđanje svakog od šest motiva za volontiranje na temelju osobina ličnosti, koristili smo hijerarhijsku regresijsku analizu. U prvom koraku u analizu su kao prediktori uključene varijable dobi i spola, a u drugom koraku osobine pet-faktorskog modela ličnosti. Provedene su i dodatne analize na razini faceta. Za predviđanje svakog pojedinog motiva za volontiranje na temelju faceta ličnosti napravljeni su sljedeći koraci zbog izražene kolinearnosti faceta kao prediktora i ograničenja statističke snage: 1) napravljeno je po pet regresijskih analiza za svaki motiv, pri čemu je prediktore u svakoj analizi činilo šest faceta svake pojedine dimenzije ličnosti; 2) izdvojene su one facete koje su se u pet analiza pokazale značajnima u predviđanju svakog pojedinog motiva i; 3) na temelju izdvojenih faceta ličnosti napravljena je regresijska analiza za predviđanje motiva za volontiranje na temelju faceta ličnosti, uz kontrolu spola i dobi u prvom koraku.

⁵ Zbog opsega diplomskog rada matrica korelacija među ispitivanim varijablama se nalazi u Prilogu 3.

Prvi motiv koji smo predviđali je motiv zaštite. Na temelju rezultata, pet dimenzija ličnosti objasnilo je 12.6% varijance motiva zaštite ($F(7, 103) = 3.26$; $p = .001$), pri čemu su se dimenzije neuroticizma i savjesnosti pokazale kao značajni prediktori ovog motiva (Tablica 3). Dakle, osobe koje postižu više rezultate na dimenzijama neuroticizma i savjesnosti, imaju izraženiji motiv zaštite. Dodatne regresijske analize na razini faceta objasnile su 17.5% varijance motiva zaštite ($F(9, 133) = 4.34$; $p = .001$), pri čemu su se facete ranjivosti ($t = 3.41$; $p = .001$), opreznosti ($t = -2.58$; $p = .01$), povjerenja ($t = -2.15$; $p = .03$) i urednosti ($t = 1.98$; $p = .05$) pokazale kao značajni prediktori⁶.

Tablica 3

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv zaštite ($N = 111$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.09	0.91	.37	korigirani $R^2 = .01$
Dob	.05	0.51	.61	$F(2, 108) = 0.52$ $p = .60$
MODEL 2				
Spol	-.01	-0.05	.96	korigirani $R^2 = .13$
Dob	.10	1.13	.26	$F(7, 103) = 3.26$
Neuroticizam	.43	4.41	.00	$p = .001$
Ekstraverzija	.00	0.04	.97	$\Delta R^2 = .17$
Otvorenost	.02	0.16	.87	$F\Delta R^2(5, 103) = 4.32$
Ugodnost	-.09	-0.88	.38	$p = .001$
Savjesnost	.20	1.96	.05	

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjenjima varijanci; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjenjima varijanci; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

Vrijednosti su drugi motiv koji smo predviđali. Na temelju rezultata na dimenzijama ličnosti objasnili smo 11.2% varijance ovog motiva ($F(7, 102) = 2.96$; $p = .01$). Značajnim prediktorima, kao i kod motiva zaštite, su se pokazale dimenzije savjesnosti i neuroticizma, koji je granično značajan (Tablica 4). Dakle, osobe koje postižu više rezultate na dimenzijama savjesnosti i neuroticizma, imaju izraženiji motiv vrijednosti.

⁶ Zbog opsega diplomskog rada sve regresijske analize provedene na razini faceta ličnosti nalaze se u Prilogu 4.

Dodatne regresijske analize na razini faceta objasnile su 24.5% varijance motiva vrijednosti ($F(10, 125) = 5.39$; $p = .001$), pri čemu su se facete ranjivosti ($t = 2.46$; $p = .02$), liberalizma ($t = -2.25$; $p = .03$) i težnje za postignućem ($t = 2.11$; $p = .04$) pokazale kao značajni prediktori.

Tablica 4

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv vrijednosti ($N = 110$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.23	2.41	.02	korigirani $R^2 = .04$
Dob	-.02	-0.19	.85	$F(2, 107) = 2.96$ $p = .06$
MODEL 2				
Spol	.14	1.42	.16	korigirani $R^2 = .11$
Dob	-.04	-0.42	.67	$F(7, 102) = 2.96$
Neuroticizam	.19	1.93	.06	$p = .01$
Ekstraverzija	.00	-0.01	.99	$\Delta R^2 = .12$
Otvorenost	-.11	-1.01	.32	$F\Delta R^2(5, 102) = 2.86$
Ugodnost	.15	1.55	.12	$p = .02$
Savjesnost	.28	2.78	.01	

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjenjima; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjenjima; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

Treći motiv koji smo predviđali je motiv karijere. Na temelju rezultata na pet dimenzija ličnosti, objasnili smo 22.8% varijance motiva karijere ($F(7, 103) = 5.63$; $p = .001$). Značajni prediktori su ugodnost (negativno) i savjesnost, ali se i dob pokazala kao negativno značajan prediktor (Tablica 5). Dakle, mlađe osobe koje postižu više rezultate na dimenziji savjesnosti, a niže rezultate na dimenziji ugodnosti, imaju izraženiji motiv karijere. Dodatne regresijske analize na razini faceta objasnile su 31.9% varijance motiva karijere ($F(9, 133) = 8.40$; $p = .001$), pri čemu su se dob ($t = -4.75$; $p = .001$) te facete suosjećajnosti ($t = -3.02$; $p = .003$) i težnje za postignućem ($t = 2.41$; $p = .02$) pokazale kao značajni prediktori.

Tablica 5

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv karijere ($N = 111$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.07	0.72	.47	korigirani $R^2 = .10$
Dob	-.30	-3.26	.00	$F(2, 108) = 5.71$ $p = .004$
MODEL 2				
Spol	.00	-0.02	.99	korigirani $R^2 = .23$
Dob	-.30	-3.50	.00	$F(7, 103) = 5.63$
Neuroticizam	.09	0.97	.33	$p = .001$
Ekstraverzija	.18	1.66	.10	$\Delta R^2 = .18$
Otvorenost	.14	1.40	.17	$F\Delta R^2(5, 103) = 5.16$
Ugodnost	-.20	-2.17	.03	$p = .001$
Savjesnost	.25	2.71	.01	

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjenjima varijanci; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjenjima varijanci; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

Četvrti motiv koji smo predviđali je motiv društva. Na temelju rezultata na pet dimenzija ličnosti nismo objasnili značajan dio varijance kriterija, odnosno, objasnili smo 3.2% varijance ($F(7, 101) = 1.51$; $p = .17$). Očekivano, niti jedna dimenzija ličnosti nije se pokazala kao značajan prediktor (Tablica 6). Dodatne regresijske analize na razini faceta objasnile su 5.1% varijance motiva društva ($F(4, 141) = 2.96$; $p = .02$), pri čemu se altruizam ($t = 1.92$; $p = .06$) pokazao kao granično značajan prediktor.

Tablica 6

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv društva ($N = 109$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.11	1.13	.26	korigirani $R^2 = .02$
Dob	-.17	-1.74	.09	$F(2, 106) = 2.34$ $p = .10$
MODEL 2				
Spol	.05	0.44	.66	korigirani $R^2 = .03$
Dob	-.16	-1.65	.10	$F(7, 101) = 1.51$
Neuroticizam	.07	0.65	.52	$p = .17$
Ekstraverzija	.19	1.52	.13	$\Delta R^2 = .05$
Otvorenost	.02	0.18	.85	$F\Delta R^2(5, 101) = 1.17$
Ugodnost	-.03	-0.28	.78	$p = .33$
Savjesnost	.09	0.89	.38	

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjenjima varijanci; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjenjima varijanci; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

Peti motiv koji smo predviđali je motiv razumijevanja. Na temelju rezultata na dimenzijama ličnosti objasnili smo 13.6% varijance motiva razumijevanja ($F(7, 103) = 3.47$; $p = .002$). Značajnim prediktorima su se pokazali neuroticizam i savjesnost (Tablica 7). Dakle, osobe koje postižu više rezultate na dimenzijama neuroticizma i savjesnosti, imaju izraženiji motiv razumijevanja. Dodatne regresijske analize na razini faceta objasnile su 22% varijance motiva razumijevanja ($F(7, 136) = 6.77$; $p = .001$), pri čemu su se spol ($t = 2.97$; $p = .004$) i težnja za postignućem ($t = 2.82$; $p = .01$) pokazali kao značajni prediktori.

Tablica 7

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv razumijevanja ($N = 111$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.28	3.09	.00	korigirani $R^2 = .07$
Dob	.12	1.26	.21	$F(2, 108) = 5.34$ $p = .01$
MODEL 2				
Spol	.18	1.81	.07	korigirani $R^2 = .14$
Dob	.10	1.09	.28	$F(7, 103) = 3.47$
Neuroticizam	.20	2.05	.04	$p = .002$
Ekstraverzija	.11	0.95	.34	$\Delta R^2 = .10$
Otvorenost	.09	0.83	.41	$F\Delta R^2(5, 103) = 2.57$
Ugodnost	.02	0.17	.86	$p = .03$
Savjesnost	.23	2.35	.02	

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjenjima varijanci; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjenjima varijanci; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

Šesti, i posljednji, motiv koji smo predviđali je motiv poštovanja. Na temelju rezultata na dimenzijama ličnosti objasnili smo 13.7% varijance motiva poštovanja ($F(7, 102) = 3.47$; $p = .002$). Značajnim prediktorom se pokazala dimenzija neuroticizma (Tablica 8). Dakle, osobe koje postižu više rezultate na dimenziji neuroticizma, imaju izraženiji motiv poštovanja. Dodatne regresijske analize na razini faceta objasnile su 18.3% varijance motiva poštovanja ($F(9, 131) = 4.48$; $p = .001$), pri čemu su se spol ($t = 2.44$; $p = .02$), te facete pouzdanosti ($t = 2.48$; $p = .02$), ranjivosti ($t = 2.11$; $p = .04$) i opreznosti ($t = -2.05$; $p = .04$) pokazali kao značajni prediktori.

Tablica 8

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv poštovanja ($N = 110$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.26	2.76	.01	korigirani $R^2 = .05$
Dob	-.04	-0.46	.65	$F(2, 107) = 3.98$ $p = .02$
MODEL 2				
Spol	.18	1.85	.07	korigirani $R^2 = .14$
Dob	.01	0.15	.88	$F(7, 102) = 3.47$
Neuroticizam	.34	3.47	.00	$p = .002$
Ekstraverzija	.13	1.15	.25	$\Delta R^2 = .12$
Otvorenost	-.16	-1.55	.12	$F\Delta R^2(5, 102) = 3.11$
Ugodnost	-.06	-0.66	.51	$p = .01$
Savjesnost	.16	1.58	.12	

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjenjima varijanci; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjenjima varijanci; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

RASPRAVA

Dosadašnja istraživanja su pokazala kako volonteri, za razliku od ne-volontera, postižu statistički značajno više rezultate na dimenzijama ugodnosti i ekstraverzije (Elshaug i Metzer, 2001), a poneka uključuju i dimenziju otvorenosti k iskustvu (npr. Claxton-Oldfield i Banzen, 2010). Kao što je vidljivo iz Tablice 1, rezultati volontera na dimenzijama ličnosti najviši su na dimenziji ugodnosti i otvorenosti k iskustvu, dok se dimenzija ekstraverzije pokazala slabije izraženom. Sukladno tome, na temelju intervala pouzdanosti, a uz razinu rizika od 5%, procjene ugodnosti i otvorenosti k iskustvu statistički su značajno više od rezultata na skalama neuroticizma, ekstraverzije i savjesnosti. Prema tome, hipotezu da će se ugodnost i ekstraverzija pokazati kao najizraženije dimenzije ličnosti u odnosu na neuroticizam, otvorenost k iskustvu i savjesnost nismo potvrdili, tj. samo smo djelomično potvrdili. Važno je istaknuti da u istraživanju nismo imali kontrolnu skupinu, te stoga ne možemo ništa reći o izraženosti ekstraverzije (ili drugih osobina) kod volontera u odnosu na opću populaciju. U Hrvatskoj nema istraživanja koja su koristila upitnik ličnosti IPIP-300, a čije bismo rezultate mogli direktno uspoređivati s našima. Međutim, u dva istraživanja je korišten ovaj upitnik na uzorku studenata, ali je u oba slučaja korištena drugačija skala za

bodovanje (Tonković Grabovac i sur., 2012; Jernei i sur., 2010). Uvid u rezultate navedenih istraživanja je pokazao kako su, slično kao i u ovom istraživanju, otvorenost k iskustvima i ugodnost najizraženije osobine ličnosti na uzorku studenata. Da bismo dobili više informacija, izračunali smo Cohenov d unutar svakog pojedinog istraživanja kako bismo vidjeli veličinu učinka za razlike ekstraverzije i ugodnosti u odnosu na neuroticizam, otvorenost k iskustvu i savjesnost, uzevši u obzir da su se te dvije osobine ličnosti u dosadašnjim istraživanjima pokazale kao one koje razlikuju volontere od ne-volontera. Trend rezultata je takav da je razlika između rezultata na skali ekstraverzije te neuroticizma, otvorenosti k iskustvu i savjesnosti veća u ovom istraživanju nego u prijašnjim (za $d = 0.3$), dok je kod skale ugodnosti to slučaj samo s neuroticizmom. Ovakav rezultat upućuje na mogućnost razlike u izraženosti ekstraverzije i ugodnosti između volontera i ne-volontera, a koje bi trebalo dodatno istražiti.

U obzir također treba uzeti da se skupine volontera u navedenim istraživanjima međusobno razlikuju. Tako su Elshaug i Metzger (2001) istraživali volontere koji rade u pučkim kuhinjama i dobrovoljne vatrogasce, Claxton-Oldfield i Banzen (2010) volontere u palijativnoj skrbi, a volonteri uključeni u ovo istraživanje uglavnom rade s djecom i mladima. Bekkers (2005) u svom istraživanju dodatno ističe kako razlike u profilu ličnosti volontera mogu pomoći u razjašnjavanju odabira aktivnosti volontiranja. To nam potvrđuje i istraživanje Elshaug i Metzger (2001), prema kojem su se volonteri koji sudjeluju u rizičnijim aktivnostima pokazali asertivnijima, a Škrliak (2009) ističe kako su volonteri u rizičnijim aktivnostima emocionalno stabilniji od volontera koji sudjeluju u nisko rizičnim aktivnostima.

Altruizam i umjetnički interesi su se pokazali kao najizraženije facete ličnosti na uzorku volontera. Istraživanje Elshaug i Metzger (2001) je uključivalo usporedbu volontera i ne-volontera i na razini faceta dimenzija ugodnosti i ekstraverzije, te se upravo altruizam, uz toplinu i suosjećajnost, pokazao kao faceta koja razlikuje volontere od ne-volontera. Ovakav rezultat nije neočekivan i zbog samog opisa osobe koja postiže visok rezultat na ovoj faceti, a koja pomaganje vidi kao samonagrađujuće i ispunjavajuće, te je sklona pomagati ljudima u potrebi. Umjetnički interesi mogu ukazivati na volontere koji vole sve vrste umjetnosti, ali ju koriste i u svome radu. To može biti vezano uz vrstu volonterskih aktivnosti, jer volonteri koji sudjeluju u ovom istraživanju uglavnom rade s

djecom i mladima te se često od njih zahtijeva kreativnost u različitim aspektima, kao što su likovno, glazbeno, dramsko ili novinarsko izražavanje, stoga je ovakav rezultat logičan. Potrebna su dodatna istraživanja na razini faceta ličnosti jer, osim navedenog, nema istraživanja koja bi mogla potvrditi jesu li altruizam i umjetnički interesi ključne uže dimenzije ličnosti koje razlikuju volontere od populacije koja ne volontira.

Sukladno našim hipotezama, motivi razumijevanja, vrijednosti i poštovanja su izraženiji u odnosu na ostale motive. Osim motiva poštovanja, čiji se interval pouzdanosti preklapa s motivom karijere, motivi razumijevanja i vrijednosti su statistički značajno viši od motiva zaštite, društva, karijere i poštovanja. Preklapanje među motivima karijere i poštovanja se može objasniti značenjem motiva karijere i poštovanja, a koji su više usmjereni na volontera i dobrobiti koje on dobiva od volontiranja, te preklapanje te dvije distribucije ima smisla. Istraživanje Clarya i sur. (1998) prikazuje jednaku strukturu izraženih motiva, iako je poredak drugačiji, te su njihove prosječne vrijednosti nešto niže od onih koje smo mi dobili. U obzir treba uzeti raspodjelu sudionika po spolu. Iako je u njihovom istraživanju broj ženskih sudionica dvostruko veći od muških sudionika, u ovom istraživanju se radi o sedam puta većem broju ženskih sudionika te je to moglo doprinijeti većim prosječnim rezultatima. Dodatna razlika je i prosječna dob sudionika. Volonteri u ovom istraživanju su u prosjeku mlađi ($M = 25.03$, $SD = 6.75$) naspram prosječne dobi u istraživanju Clarya i sur. (1998) ($M = 40.9$, $SD = 13.38$). Istraživanja koja su uspoređivala motive mlađih i starijih volontera su pokazala da se njihovi motivi razlikuju u skladu sa samim značenjem motiva: dok su motivi razumijevanja, poštovanja i karijere važniji mlađim volonterima, kod starijih su oni zapostavljeni i do izražaja dolaze motivi vrijednosti i društva (Okun i Schultz, 2003). Uzevši u obzir da je većina volontera studentske populacije, ovaj nalaz ne iznenađuje: motivacija volontera u ovom istraživanju uglavnom proizlazi iz želje za stjecanjem novih iskustava i razvijanja raznih vještina, ali i iz altruistične brige za druge ljude.

Kao što je već navedeno, osim jednog (Carlo i sur., 2005), nema istraživanja koja su predviđala motive volontiranja na temelju dimenzija ili faceta ličnosti. Rezultati ovog istraživanja pokazuju da se značajan dio varijance nekih motiva može objasniti na temelju dimenzija, odnosno faceta ličnosti.

Motiv zaštite se objašnjava kao motivacija za volontiranjem, koja se javlja kod volontera radi smanjivanja osjećaja krivnje jer su sretniji od drugih, te kako bi pobjegli od vlastitih problema. Rezultati ukazuju da se osobinama ličnosti pet-faktorskog modela objašnjava 12.6% varijance motiva zaštite, a značajnim prediktorima su se pokazale dimenzije neuroticizma i savjesnosti. Dakle, osobe koje postižu viši rezultat na dimenzijama neuroticizma i savjesnosti imaju izraženiji motiv zaštite. Ovakav rezultat nije u skladu s hipotezom da će se ugodnost i ekstraverzija pokazati kao značajni prediktori. Međutim, s obzirom na opis ovog motiva, nije iznenađujuće što su savjesnije osobe ostvarile viši rezultat, kao i osobe koje su manje emocionalno stabilne, te ponekad bježe od vlastitih problema. Dodatnim analizama se uspijeva objasniti i veći postotak varijance ($R^2 = .18$), te se dobiva detaljniji uvid u karakteristike ličnosti osoba kojima je važan motiv zaštite za volontiranje. Facete ličnosti pet-faktorskog modela koje objašnjavaju ovaj motiv su: urednost, ranjivost, opreznost (negativno) i povjerenje (negativno). Prema tome, tipičan opis karakteristika ličnosti volontera s motivom zaštite bi bio da su to osobe sklone dobroj organizaciji i planiranju, no ne nose se dobro sa stresom, mogu se ponašati impulzivno te ne vjeruju ljudima. S obzirom na količinu varijance motiva zaštite koju objašnjavaju dimenzije pet-faktorskog modela i facete ličnosti, očito je da postoje dodatne varijable koje utječu na ovu vrstu motivacije volontera.

Altruistična briga za druge predstavlja motiv vrijednosti, koji, prema nekim istraživačima (Clary i sur., 1998), čini ključnu razliku između volontera i ne-volontera. Osobinama pet-faktorskog modela ličnosti objasnili smo 11.2% varijance motiva vrijednosti. Značajnim prediktorima su se pokazale dimenzije neuroticizma i savjesnosti. Dakle, osobe koje postižu viši rezultat na dimenzijama neuroticizma i savjesnosti imaju izraženiji motiv vrijednosti. Ovakav rezultat nije u skladu s hipotezom, niti s nalazima prijašnjeg istraživanja u kojem su se ugodnost i spol pokazali kao značajni prediktori, pri čemu žene imaju više izražen ovaj motiv za volontiranje od muškaraca (Carlo i sur., 2005). U obzir treba uzeti da postoji razlika u strukturi uzorka između ova dva istraživanja, pri čemu se u ovom istraživanju radi samo o aktivnim volonterima, dok Carlo i sur. (2005) izvještavaju o 19% aktivnih volontera u uzorku, dok preostalih 81% uzorka čine bivši i budući volonteri. Ako pretpostavimo da neuroticizam upućuje na osobe koje su emocionalno reaktivne, a savjesnost na njihovu

uspješnost u upravljanju impulsima, dobiveni rezultati su mogući i logični. Detaljnijim analizama smo uspjeli objasniti nešto veći dio varijance ($R^2 = .25$) i identificirati specifične karakteristike ličnosti volontera koji su motivirani brigom za druge: ranjivost, liberalizam (negativno) i težnja za postignućem. Konkretni opis takvog volontera bi uključivao lošije načine nošenja sa stresom, preferenciju sigurnosti i stabilnosti kroz konformizam tradiciji i autoritetima, ali i težnju izvrsnosti s jasnim ciljem u životu. Iako je facetama ličnosti objašnjen veći postotak varijance ovog motiva u odnosu na dimenzije pet-faktorskog modela, potrebna su dodatna istraživanja koja će pokazati što još utječe na ovakvu motivaciju, posebno iz razloga što je u prijašnjim istraživanjima ovaj motiv konzistentno najizraženiji među volonterima različite dobi.

Motiv karijere se tiče dobrobiti volontiranja vezane uz karijeru, kao što je priprema za buduću karijeru ili održavanje vještina važnih za karijeru. Osobine pet-faktorskog modela ličnosti objašnjavaju 22.8% varijabiliteta motiva karijere, a pritom su se ugodnost (negativno) i savjesnost, ali i dob, pokazali kao značajni prediktori. Dakle, osobe koje su mlađe, te postižu viši rezultat na dimenziji savjesnosti, ali niži rezultat na dimenziji ugodnosti, imaju izraženiji motiv karijere. Kako se dob pokazala kao važan prediktor motiva karijere, možemo reći da su rezultati našeg istraživanja u skladu s mišljenjem dijela istraživača da se motivacija mijenja ovisno o trenutnim životnim zadacima (Snyder i Omoto, 2009), pri čemu neka istraživanja dodatno pokazuju da je dob negativan prediktor ovog motiva (Okun i Schultz, 2003), odnosno, da u funkciji dobi ovaj motiv postaje manje važan. Iako nema istraživanja koja povezuju ovaj motiv i ličnost, istraživano je odgovorno organizacijsko ponašanje, koje se odnosi na pomažuće ponašanje u organizacijama kao što je dodatni posao ili pomaganje kolegama, a koje se zbog svog sadržaja povezuje s volontiranjem. Pretpostavka je istraživača da se u podlozi takvih ponašanja nalaze slični motivi i osobine ličnosti kao i u volonterskim aktivnostima (Van Emmerik i sur., 2004). Uz otvorenost k iskustvu, upravo se savjesnost pokazala kao ključna za objašnjavanje volonterskog i odgovornog organizacijskog ponašanja, što može ukazivati na sličnu motivaciju. Također Lodi-Smith i Roberts (2008) u svojoj meta-analizi potvrđuju da se u podlozi odgovornog organizacijskog ponašanja i volonterstva nalazi savjesnost. Dodatnim analizama koje su uključivale facete ličnosti objašnjeno je 31.9% varijance motiva karijere, pri čemu su se dob, težnja za postignućem i suosjećajnost (negativno) pokazali kao značajni prediktori.

Iz rezultata proizlazi da su osobe, koje volontiranje vide kao priliku za razvijanje vlastitih mogućnosti vezano uz karijeru, obično mlađe dobi, teže izvrsnosti i nisu toliko suosjećajni koliko racionalni. S obzirom na količinu objašnjene varijance motiva karijere, čini se da na takvu motivaciju kod volontera velik utjecaj imaju karakteristike ličnosti, za razliku od ostalih motiva, što predstavlja zanimljiv nalaz kojeg bi trebalo razmotriti u dodatnim istraživanjima.

Volontiranje s ciljem jačanja društvenih veza, upoznavanja novih ljudi ili pod utjecajem socijalnih normi, predstavljeno je kroz motiv društva. Rezultat koji smo dobili za motiv društva nije u skladu s hipotezom. Naime, osobinama pet-faktorskog modela ličnosti ne može se objasniti značajan dio varijance ovog motiva. Kada smo u analizu kao prediktore uključili facete ličnosti, uspjeli smo objasniti značajan postotak varijance ($R^2 = .05$), pri čemu se faceta altruizma pokazala granično značajnim prediktorom. Prema rezultatima istraživanja Okun i Schultz (2003) značajan prediktor ovog motiva je dob ispitanika, odnosno, što su osobe starije, motiv društva više dolazi do izražaja, dok u ovom istraživanju, iako statistički neznačajan, trend rezultata je u obrnutom smjeru te motiv društva opada u funkciji dobi. U našem uzorku broj volontera iznad 60 godina je bio vrlo mali, odnosno 0.6%, dok je u navedenom istraživanju taj postotak iznosio 38%. Iz ovakvih rezultata za motiv društva možemo samo zaključiti da osobe koje imaju ovakav motiv žele pomoći onima kojima je to potrebno, ali radi niskog postotka objašnjene varijance potrebna su dodatna istraživanja, posebno sa starijim volonterima, koja će upotpuniti sliku o volonterima s ovim motivom.

Motiv razumijevanja je usmjeren na motivaciju volontera da doživi nova iskustva i da usavrši vlastita znanja i vještine. Osobinama pet-faktorskog modela ličnosti uspijeva se objasniti 13.6% varijance ovog motiva, a značajnim prediktorima su se pokazali neuroticizam i savjesnost. Dakle, osobe koje postižu viši rezultat na dimenzijama neuroticizma i savjesnosti imaju izraženiji motiv razumijevanja. Kako je razumijevanje motiv koji je, slično motivu karijere, usmjeren na učenje volontera, kombinacija ove dvije dimenzije ličnosti ne treba iznenaditi. Osobe koje su visoko na neuroticizmu mogu biti zabrinutije za svoju budućnost te stoga više biti usmjerene na dodatna usavršavanja kroz volontiranje, a savjesnost utječe na postizanje visokih ciljeva i njihovo ostvarivanje, što zajedno doprinosi objašnjavanju ovog motiva. Dodatnim analizama

koje uključuju facete ličnosti uspijeva se objasniti 22% varijance motiva razumijevanja, sa značajnim prediktorima spolom i težnjom za postignućem. Prema tome volonteri s takvim karakteristikama ličnosti teže izvrsnosti i žele biti prepoznati kao uspješni u svom poslu. Pri ovoj predikciji, kao i kod motiva poštovanja, čini se da su osobe ženskog spola sklonije imati ovaj motiv. No, treba uzeti u obzir mali broj muških sudionika u istraživanju, koji je mogao imati utjecaj na ovaj rezultat, stoga su potrebna dodatna istraživanja sa spolno ujednačenom strukturom uzorka.

Posljednji motiv koji smo pokušali objasniti na temelju dimenzija ličnosti je motiv poštovanja, koji uključuje motivacijske procese koji se usmjeravaju na osobni rast i razvoj te razvijanje samopoštovanja. Osobinama pet-faktorskog modela ličnosti objašnjeno je 13.7% varijance motiva poštovanja, a dimenzija neuroticizma se pokazala kao značajan prediktor. Dakle, osobe koje postižu viši rezultat na dimenziji neuroticizma imaju izraženiji motiv poštovanja. U tom kontekstu moguće je da su osobe koje su više na neuroticizmu usmjerene na vlastito poboljšavanje samopoštovanja i putem ovog motiva za volontiranje. U skladu s tim, neka su istraživanja pokazala kako su samopoštovanje i neuroticizam negativno povezani, odnosno, osobe s visokim samopoštovanjem postižu niže rezultate na dimenziji neuroticizma (Robins, Tracy, Trzesniewski, Potter i Gosling, 2001). Moguće je da su neki sudionici u našem istraživanju zbog sniženog samopoštovanja usmjereni na bijeg od vlastitih problema, ali istovremeno osjetljivi na tuđe probleme. Dodatna analiza u kojoj su facete ličnosti korišteni kao prediktori, uspijeva objasniti 18.3% varijance, pri čemu su se kao značajni prediktori istaknuli spol, pouzdanost, ranjivost i opreznost (negativno). Rezultat spola kao značajnog prediktora kao i kod prethodnog motiva treba interpretirati sa zadržkom, s obzirom na to da je broj osoba ženskog spola u uzorku višestruko veći u odnosu na broj muških ispitanika. Facete ličnosti koje objašnjavaju dio varijance motiva poštovanja, ukazuju da je ova motivacija karakteristična za volontere koji se visoko pridržavaju svojih moralnih načela, ne promišljaju o svojim postupcima niti ih planiraju te se ne uspijevaju adekvatno nositi sa stresom. Međutim, ako uzmemo u obzir količinu objašnjene varijance, očito je da postoje dodatne varijable koje mogu objasniti ovu vrstu motivacije, a koje je potrebno istražiti.

U konačnici, hipoteze smo tek djelomično potvrdili. Takav rezultat nije neočekivan, jer do sada nisu provedena istraživanja koja su se bavila ovom temom. Također, dobivene rezultate trebamo promatrati s obzirom na kontekst, a to je kultura i vrijeme u kojem živimo, te s obzirom na specifični uzorak volontera koje uglavnom čine studentice društvenih usmjerenja. Ako stavimo naglasak na kulturu, treba napomenuti kako u Hrvatskoj ne postoji socijalna norma volontiranja kao što je slučaj u zapadnim i baltičkim zemljama, a organizirano volontiranje je još uvijek nov pojam u našem društvu te često nailazi na neznanje što volontiranje zaista jest. U tom svjetlu treba promatrati upravo motiv društva koji je ostao neobjašnjen dimenzijama ličnosti, a za koji je upitno na koji se način manifestira u našoj kulturi. Treba obratiti pažnju i na vrijeme krize koje označava posljednjih nekoliko godina. Zajedno s činjenicom da nam je uzorak većinom studentske populacije, ne treba čuditi da se neuroticizam pokazao kao dimenzija ličnosti koja je značajan prediktor za četiri motiva. Moguće je da se dio varijance motiva kojeg objašnjava dimenzija neuroticizma sastoji od neizvjesne budućnosti te motivacija za volontiranjem proizlazi kao jedan od pokušaja, barem blage, kontrole nad budućim događajima. Međutim takve je pretpostavke potrebno još dodatno istražiti. Osim neuroticizma, veliku ulogu u objašnjavanju većine motiva ima i savjesnost. Ponovno do izražaja dolazi specifičan uzorak volontera i njihov opis volonterskog posla, kojeg možemo kategorizirati kao brigu za druge ljude (Mikac, 2002; prema Mažar, 2011). Savjesnost, prema tome, predstavlja osobinu ličnosti koja je tražena i cijenjena među volonterima koji su uključeni u ovakve vrste aktivnosti. Takav trend se očituje i u daljnjim analizama koje smo koristili predviđajući motive na temelju faceta ličnosti, pri čemu se u pet od šest motiva istaknula barem po jedna faceta savjesnosti kao značajan prediktor motiva, što upućuje na važnost ove osobine ličnosti.

Istraživanja su pokazala da je motivacija za volontiranje multidimenzionalan konstrukt te da pojedini motivi (npr. vrijednosti) više dolaze do izražaja od drugih (npr. zaštita) (Clary i sur., 1998; Snyder i Omoto, 2009). Ovakvi zaključci podsjećaju i na strukturu ličnosti, gdje su pojedine dimenzije ličnosti ponekad više izražene od drugih. Slične rezultate dobivamo i u ovom istraživanju. S obzirom na kompleksnost konstrukata teško je generalizirati rezultate ovog istraživanja na sve volontere u Hrvatskoj i govoriti o prototipskom profilu ličnosti i motivaciji volontera, ali svakako smo bliže toj definiciji te smo uspjeli djelomično opisati volontere u području brige za druge ljude. U tom

kontekstu treba uzeti u obzir i postojanje korelacija među motivima za volontiranje, koji predstavljaju neistraženo područje. Postoji i mogućnost da su se kod nekih motiva iste dimenzije i facete ličnosti pokazale značajnim prediktorima jer zahvaćaju dio dijeljene varijance motiva. Stoga su potrebna dodatna istraživanja koja će detaljnije istražiti i upotpuniti sliku o karakteristikama volontera.

Ograničenja i praktične implikacije

Unatoč činjenici da je ovo istraživanje omogućilo nove spoznaje u dosad neistraženom području odnosa osobina ličnosti i motiva za volontiranje, postoji nekoliko ograničenja ovog istraživanja. Prvi je uzorak, koji čine volonteri koji su usmjereni na aktivnosti koje se tiču brige za druge ljude i većinom su ženskog spola i studentske populacije. Rezultate na ovom uzorku, bez obzira na vrijedne informacije koje smo saznali, ne možemo generalizirati na sve volontere. To nam potvrđuju i istraživanja koja su pokazala da se profil ličnosti kao i motivacija za volontiranje može razlikovati ovisno o vrsti volonterske aktivnosti (Wardell i sur., 2000; Bekkers, 2005). Iako rezultate možemo generalizirati barem djelomično na volontere u Hrvatskoj, nismo uspjeli zahvatiti sudionike barem iz svih većih gradova. Važan ograničavajući faktor naših nalaza je i činjenica da nismo imali kontrolnu skupinu s kojom bismo mogli usporediti dobivene rezultate. Iz tog razloga ne možemo utvrditi postoje li, i koje su razlike u ličnosti volontera u odnosu na ne-volontere. Profili ličnosti i vrste motiva za volontiranje o kojima smo saznali u ovom istraživanju ne moraju se nužno odnositi i na buduće volontere, stoga to može predstavljati problem u praktičnim implikacijama istraživanja.

Ograničenje upitnika ličnosti je očito. Dužim upitnikom dobivamo više informacija i detaljniji uvid u ličnost na različitim razinama hijerarhije, ali dolazi do umora sudionika te je veća mogućnost nevaljanih odgovora. Važno je napomenuti i da ne postoje norme za IPIP-300. To nam otežava tumačenje rezultata, jer zahtijeva uključivanje kontrolne skupine u istraživanje, koju mi nismo bili u mogućnosti uključiti. Za korišteni upitnik volontiranja nemamo nikakve norme za populaciju u Hrvatskoj pa je upitna njegova replikabilnost, te su potrebne dodatne validacije samog upitnika. Slično tome, idealno bi bilo da upitnik sadrži i pitanja otvorenog tipa u kojem sudionici mogu dodati motivaciju koja se eventualno ne nalazi u upitniku. Nažalost, zbog dužine cjelokupnog upitnika,

takvo nešto u ovom istraživanju nije bilo moguće. S obzirom da su se sudionici sami procjenjivali na upitnicima ličnosti i volontiranja, postoji vjerojatnost socijalno poželjnog odgovaranja. Na upitniku ličnosti je moguće da su se procjenjivali više na skalama koje su socijalno poželjne, kao što su ugodnost i savjesnost. Slično, na upitniku volontiranja sudionici su mogli davati neiskrene odgovore iz socijalno prihvatljivih razloga i tako postići više rezultate na motivu vrijednosti, a niže na motivu karijere. Na taj način se održava općeprihvaćena slika o volonterima kao izrazito altruističnima i bez motivacije koja bi ukazivala na dobrobiti volontera koje oni dobivaju za sebe iz volontiranja, a koja realno postoji.

Iako su potrebna dodatna istraživanja koja će uključiti volontere koji sudjeluju u različitim aktivnostima, spoznaje ovog istraživanja mogu biti važne za buduću regrutaciju, ali i usavršavanje trenutnih volontera. Clary i sur. (1998) su utvrdili da će osobe češće i duže volontirati, ako su poziv za volontiranje i volonterski posao kojeg obavljaju u skladu s njihovom motivacijom. Ne treba ni zanemariti ličnost koja utječe na odabir volonterskih aktivnosti te koliko će volonteri zaista biti uključeni u samo volontiranje (Lodi-Smith i Roberts, 2007; Elshaug i Metzger, 2010). Za početak, organizacijama kojima su potrebni volonteri, rezultati mogu koristiti u sastavljanju opisa volonterskih pozicija. Slično analizi posla koja je karakteristična za profitne tvrtke, neprofitne organizacije trebaju sastaviti opise volonterskih pozicija za svoje volontere. On se može razlikovati ovisno o neprofitnoj organizaciji, ali tipičan opis obično uključuje sljedeće: 1) naziv volonterske pozicije; 2) mjesto rada; 3) svrha volontera/ke; 4) opis poslova volontera/ke; 5) potrebne kvalifikacije volontera/ke; 6) potrebna predanost; 7) opis edukacije koju će dobiti volonter/ka; 8) dobrobiti za volontera/ku; 9) praćenje rada i evaluacija; 10) naknada troškova i ciljani broj volontera/ki; 11) koordinator volontera/ki i njegov/njezin kontakt. U skladu s ovim istraživanjem može se pretpostaviti motivacija za volontiranje koju je moguće uskladiti s edukacijama koje volonter/ka dobiva te s dobrobitima za volontere koju mogu dobiti od neprofitne organizacije i samog volontiranja. Kako je sljedeći logični korak u regrutaciji volontera poziv na volontiranje, moguće je konstruirati efikasne persuazivne poruke u skladu s profilom ličnosti i motivacijom volontera na koje je organizacija usmjerena. Posredno, usklađivanje ličnosti i motivacije volontera sa zadacima koje obavljaju, dovodi do većeg zadovoljstva volontera i duljeg ostanka u organizaciji. Osim

toga, organizacije mogu primijeniti upitnik volontiranja na svojim volonterima kako bi se upoznali s njihovom motivacijom te sukladno tome organizirali njihove aktivnosti i usavršavanje. Ovo se ne mora nužno odnositi na organizacije koje su usmjerene na brigu za druge ljude, nego i na sve neprofitne organizacije čiji rad u velikoj mjeri ovisi o volonterima. Na široj društvenoj razini ovo istraživanje podiže svijest o važnosti volontiranja te utječe na bolje razumijevanje volontera. U kontekstu istraživanja prosocijalnog ponašanja, rezultati upotpunjuju sliku volonterstva kao organiziranog, dugoročnog i planiranog ponašanja te dobivamo više informacija o psihološkim konstruktima koji mogu igrati važnu ulogu u pojavi takvog ponašanja. Konačno, ovo istraživanje još jednom potvrđuje da se fenomeni poput volontiranja najbolje objašnjavaju interakcijom ličnosti i socijalnih situacija, o čemu nam najviše govori podatak o količini objašnjene varijance motivacije za volontiranje koju smo uspjeli objasniti osobinama pet-faktorskog modela ličnosti.

ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja su pokazali da su volonteri u Hrvatskoj najčešće ugodne, otvorene, altruistične i osobe širokih umjetničkih interesa, čiji su dominantni motivi za volontiranje razumijevanje i vrijednosti, odnosno mogućnost učenja novih iskustava te briga za druge ljude.

Osobine pet-faktorskog modela ličnosti objašnjavaju značajan dio varijance motiva zaštite, vrijednosti, karijere, razumijevanja i poštovanja. Kao značajni prediktori motiva zaštite, vrijednosti i razumijevanja su se pokazali neuroticizam i savjesnost. Značajni prediktori motiva karijere su ugodnost (negativno) i savjesnost, a poštovanja neuroticizam. Na temelju dimenzija ličnosti ne možemo predviđati motiv društva.

Rezultati također upućuju na zaključak da se facetama ličnosti objašnjava veći dio varijance motiva za volontiranje nego temeljnim dimenzijama ličnosti.

LITERATURA

- Begović, H. (2006). *O volontiranju i volonterima/kama*. Zagreb: Volonterski centar
- Bekkers, R. (2005). Participation in voluntary associations: relations with resources , personality, and political values. *Political Psychology*, 26, 439-454.
- Carlo, G., Okun, M. A., Knight, G. i de Guzman, M. R. (2005). The interplay of traits and motives on volunteering: agreeableness, extraversion and prosocial value motivation. *Personality and Individual Differences*, 38, 1293-1305.
- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J. i Miene, P. (1998). Understanding and Assesing the Motivations of Volunteers: A Functional Approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 1516-1530.
- Claxton-Oldfield, S. i Banzen Y. (2010). Personality characteristics of hospice palliative care volunteers: the „big five“ and empathy. *The American Journal of Hospice and Palliative Care*, 27, 407-412.
- Claxton-Oldfield, S., Claxton-Oldfield, J. i Paulovic, S. (2013). Personality traits of British hospice volunteers. *The American Journal of Hospice and Palliative Care*, 30, 690-695.
- Costa, P.T. i McCrae, R. R. (1987). Validation of the Five-Factor Model of Personality Across Instruments and Observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 81-90.
- Elshaug, C. i Metzger, J. (2001). Personality Attributes of Volunteers and Paid Workers Engaged in Similar Occupational Tasks. *The Journal of Social Psychology*, 141, 752-763.
- Forčić, G. (2007). *Volonterstvo i razvoj zajednice: sudjelovanje građana u inicijativama u zajednici: istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad*. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART.
- Goldberg, L. R. (1999). A broad-bandwidth, public-domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several five-factor models. U: I. Mervielde, I. J. Deary, F. De Fruyt i F. Ostendorf (Ur.), *Personality Psychology in Europe*, 7 (str. 7-28), Tilburg, The Netherlands: Tilburg University Press.
- International Personality Item Pool: A Scientific Collaboratory for the Development of Advanced Measures of Personality Traits and Other Individual Differences. (2001) citirano 14. svibnja 2014. <http://ipip.ori.org/>
- JerneiĆ, Ź., Galić, Z., Parmać Kovačić, M., Tonković, M., Prevendar, T., Bogdanić, A., Brožićević, M., Bućar, M., Čatipović, A., Đaković, I., Gospodnetić, F., Hrebac, M., Jakovina, A., Jelovica, V., Knezović, A., Lovrić, A., Löw, A., Paić-Antunović, J., Pavković, I., Petretić, M., Rajić-Stojanović, I., Salkićević, S., Sekulić, S., Taslak, M., Terzin-Laub, N., Tomiša, T., Ugarković, M., Vračević, T.

- i Zlatar, A. (2010). *Ličnost i radno ponašanje: priroda i mjerenje socijalno poželjnog odgovaranja*. Zagreb: FF Press
- Jerneiće, Ž., Galić, Z. i Parmač, M. (2007). Prijevod i adaptacija upitnika International Personality Item Pool – IPIP-300 autora L. R. Goldberga. Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Larsen, R. J. i Buss, D. M. (2008). *Psihologija ličnosti*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Lodi-Smith, J. i Roberts, B. W. (2007). Social investment and personality: a meta-analysis of the relationship of personality traits to investment in work, family, religion, and volunteerism. *Personality and Social Psychology Review*, 11, 68-86.
- Mažar, J. (2011). *Osobine ličnosti adolescenata volontera i ne-volontera*. Diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta.
- Miljković, D. i Rijavec, M. (2009). Pristupi ostvarenju sreće, motivi za volontiranjem i psihološka dobrobit volontera. U Jerković, I. (Ur.). Current trends in psychology (str. 16-18). Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju.
- Ministarstvo socijalne politike i mladih (2014). *Izvešća organizatora volontiranja 2013*.
http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/udruga_humanitarna_pomoc_i_volonterstvo/volonterstvo/izvjesca_organizatora_volontiranja_2013
- Mitchell, C. W. i Shuff, I. M. (1995). Personality characteristics of hospice volunteers as measured by Myers-Briggs Type Indicator. *Journal of Personality Assessment*, 65, 521-532.
- Narodne novine (2013). *Zakon o volonterstvu*. Zagreb: Narodne novine, br. 58, str. 361.
http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_22_361.html
- Niškanović, J., Niškanović, M. i Đumić Jurić-Marijanović, I. (2011). *Prosocijalna dimenzija volontiranja u Bosni i Hercegovini*. Banja Luka: Grafopapir d.o.o.
- Okun, M. A. i Schultz, A. (2003). Age and motives for volunteering: Testing hypotheses derived from socioemotional selectivity theory. *Psychology and Aging*, 18, 231-239.
- Robins, R. W., Tracy, J. L., Trzesniewski, K., Potter, J. i Gosling, S. D. (2001). Personality correlates of self-esteem. *Journal of Research in Personality*, 35, 463-482.
- Snyder, M. i Omoto, A. M. (2009). *Who gets involved and why? The psychology of volunteerism*. U Liu, E. S. C., Holosko, M. J. i Lo T. W. (Ur.). Youth empowerment and volunteerism: principles, policies and practices (str. 3-26). Hong Kong: City University Press of Hong Kong.
- Škrlić, M. (2009). *Ličnost i traženje uzbuđenja kod volonterskih skupina visoke i niske rizičnosti*. Diplomski rad. Zagreb: Studij psihologije na Hrvatskim studijima.

- Tonković Grabovac, M., Jerneić, Ž. i Galić, Z. (2012). The effects of faking on the construct validity of personality questionnaires: a direct faking measure approach. *Psychological Topics*, 21, 455-472.
- Van Emmerik, I. H., Jawahar, I. M. i Stone, T. H. (2004). The relationship between personality and discretionary helping behaviours. *Psychological Reports*, 95, 355-365.
- Wardell, F., Lishman, J. i Whalley, L. J. (2000). Who volunteers? *British Journal of Social Work*, 30, 227-248.
- Widjaja, E. (2010). *Motivation behind volunteerism*. Završni rad. Claremont: Psychology Department, Claremont McKenna College.
- Zrinščak, S., Lakoš, I., Handy, F., Cnaan, R., Brudney, J. L., Haski-Leventhal, D., Holmes, K. i Hustinx, L. (2012). Volontiranje studenata u Zagrebu u komparativnom kontekstu. *Revija za socijalnu politiku*, 19, 25-48.
- Žitnik, E., Barbarić, Đ., Milinković, D. i Ivelja, N. (2007). *Volontiranje: stavovi i praksa: rezultati istraživanja*. Split: Udruga MI: Udruga Most.

PRILOZI

Prilog 1

P 1.1. *Upitnik volontiranja 1*

Originalna verzija upitnika volontiranja (eng. *Volunteer Functions Inventory*, Clary i sur. 1998)

Reasons for Volunteering

Using the 7-point scale below, please indicate how important or accurate each of following possible reasons for volunteering is for you in doing volunteer work at this organization. Record your answer in the space next to each item.

not at all important/ accurate for you 1 2 3 4 5 6 7 extremely important/ accurate for you

Rating

- ___ 1. Volunteering can help me get my foot in the door at a place where I'd like to work
- ___ 2. My friends volunteer.
- ___ 3. I am concerned about those less fortunate than myself.
- ___ 4. People I'm close to want me to volunteer.
- ___ 5. Volunteering makes me feel important
- ___ 6. People I know share an interest in community service.
- ___ 7. No matter how bad I've been feeling, volunteering helps me to forget about it.
- ___ 8. I am genuinely concerned about the particular group I am serving.
- ___ 9. By volunteering, I feel less lonely.
- ___ 10. I can make new contacts that might help my business career.
- ___ 11. Doing volunteer work relieves me of some of the guilt over being more fortunate than others.
- ___ 12. I can learn more about the cause for which I am working.
- ___ 13. Volunteering increases my self-esteem.
- ___ 14. Volunteering allows me to gain a new perspective on things.
- ___ 15. Volunteering allows me to explore different career options.
- ___ 16. I feel compassion toward people in need.
- ___ 17. Others with whom I am close place a high value on community service.

- ___ 18. Volunteering lets me learn through direct “hands on” experience.
- ___ 19. I feel it is important to help others.
- ___ 20. Volunteering helps me work through my own personal problems.
- ___ 21. Volunteering will help me succeed in my chosen profession.
- ___ 22. I can do something for a cause that is important to me.
- ___ 23. Volunteering is an important activity to the people I know best.
- ___ 24. Volunteering is a good escape from my own troubles.
- ___ 25. I can learn how to deal with a variety of people.
- ___ 26. Volunteering makes me feel needed.
- ___ 27. Volunteering makes me feel better about myself.
- ___ 28. Volunteering experience will look good on my resume.
- ___ 29. Volunteering is a way to make new friends.
- ___ 30. I can explore my own strengths.

P 1.2. Upitnik volontiranja 2

Hrvatska verzija upitnika volontiranja (Miljković i Rijavec, 2009).

Na skali od 1 – 7 procijenite koliko vam je važan svaki od niže navedenih mogućih razloga za volontiranje u ovoj organizaciji

uopće mi nije važno

izuzetno mi je važno

1 2 3 4 5 6 7

1. Volontiranje mi može pomoći da se kasnije zaposlim tamo gdje bih volio raditi.	1	2	3	4	5	6	7
2. Moji prijatelji volontiraju.	1	2	3	4	5	6	7
3. Brinem zbog onih koji su manje sretni nego ja.	1	2	3	4	5	6	7
4. Ljudi s kojima sam blizak očekuju od mene da volontiram.	1	2	3	4	5	6	7
5. Volontiranje mi pomaže da se osjećam važnim.	1	2	3	4	5	6	7
6. Ljudi koje znam uključeni su u akcije za opće dobro.	1	2	3	4	5	6	7
7. Bez obzira na to kako loše se osjećam, volontiranje mi pomaže da to zaboravim.	1	2	3	4	5	6	7
8. Iskreno sam zainteresiran za konkretnu skupinu ljudi za koje radim.	1	2	3	4	5	6	7
9. Volontiranje mi pomaže da se osjećam manje usamljen.	1	2	3	4	5	6	7
10. Mogu ostvariti nove kontakte koji bi mi mogli pomoći u karijeri.	1	2	3	4	5	6	7
11. Volontiranje mi smanjuje osjećaj krivnje što mi je bolje nego drugima.	1	2	3	4	5	6	7
12. Mogu više naučiti o problemima ljudi i situaciji zbog koje volontiram.	1	2	3	4	5	6	7
13. Volontiranje mi povećava samopoštovanje.	1	2	3	4	5	6	7
14. Volontiranje mi omogućuje da stvari stavim u drugu perspektivu.	1	2	3	4	5	6	7
15. Volontiranje mi omogućuje istraživanje različitih stvari koje bih u budućnosti mogao raditi.	1	2	3	4	5	6	7
16. Osjećam samilost prema ljudima koji trebaju pomoć.	1	2	3	4	5	6	7
17. Ljudi s kojima sam blizak visoko vrednuju rad za opće dobro.	1	2	3	4	5	6	7
18. Volontiranje mi omogućuje učenje <i>iz prve ruke</i> .	1	2	3	4	5	6	7
19. Mislim da je važno pomoći drugima.	1	2	3	4	5	6	7

20. Volontiranje mi pomaže da prorađim neke osobne probleme.	1 2 3 4 5 6 7
21. Volontiranje će mi pomoći da uspijem u odabranoj profesiji.	1 2 3 4 5 6 7
22. Mogu učiniti nešto što smatram da je važno.	1 2 3 4 5 6 7
23. Volontiranje je važna aktivnost ljudi koje dobro poznam.	1 2 3 4 5 6 7
24. Volontiranje mi je dobar bijeg od vlastitih problema.	1 2 3 4 5 6 7
25. Mogu učiti kako se nositi s različitim vrstama ljudi.	1 2 3 4 5 6 7
26. Volontiranje mi daje osjećaj da sam nekome potreban.	1 2 3 4 5 6 7
27. Zbog volontiranja se sâm sa sobom bolje osjećam.	1 2 3 4 5 6 7
28. Iskustvo volontiranja će dobro izgledati u mom životopisu.	1 2 3 4 5 6 7
29. Volontiranje je način stjecanja novih prijatelja.	1 2 3 4 5 6 7
30. Mogu istraživati vlastite snage i osobine.	1 2 3 4 5 6 7
31. Za godinu dana ćete: (zaokružite najvjerojatniji odgovor)	
a) volontirati u ovoj organizaciji	
b) volontirati u nekoj drugoj organizaciji	
c) uopće nećete volontirati	

P 1.3. Upitnik volontiranja 3

Verzija upitnika koju smo koristili u ovom istraživanju

Na skali od 1 do 7 procijenite koliko vam je važan svaki od niže navedenih mogućih razloga za volontiranje, pri čemu je 1 = *uopće mi nije važno*, a 7 = *izuzetno mi je važno*.

1. Volontiranje mi može pomoći da se kasnije zaposlim tamo gdje bih volio/la raditi.	1	2	3	4	5	6	7
2. Moji prijatelji volontiraju.	1	2	3	4	5	6	7
3. Brinem zbog onih koji su manje sretni nego ja.	1	2	3	4	5	6	7
4. Ljudi s kojima sam blizak/bliska očekuju od mene da volontiram.	1	2	3	4	5	6	7
5. Volontiranje mi pomaže da se osjećam važnim/om.	1	2	3	4	5	6	7
6. Ljudi koje znam uključeni su u društveno – koristan rad.	1	2	3	4	5	6	7
7. Bez obzira na to kako loše se osjećam, volontiranje mi pomaže da to zaboravim.	1	2	3	4	5	6	7
8. Iskreno sam zainteresiran/a za konkretnu skupinu ljudi za koje radim.	1	2	3	4	5	6	7
9. Volontiranje mi pomaže da se osjećam manje usamljen/a.	1	2	3	4	5	6	7
10. Mogu ostvariti nove kontakte koji bi mi mogli pomoći u karijeri.	1	2	3	4	5	6	7
11. Volontiranje mi smanjuje osjećaj krivnje što mi je bolje nego drugima.	1	2	3	4	5	6	7
12. Mogu više naučiti o problemima ljudi i situaciji zbog koje volontiram.	1	2	3	4	5	6	7
13. Volontiranje mi povećava samopoštovanje.	1	2	3	4	5	6	7
14. Volontiranje mi omogućuje da vidim stvari iz druge perspektive.	1	2	3	4	5	6	7
15. Volontiranje mi omogućuje da istražujem različite opcije za buduću karijeru.	1	2	3	4	5	6	7
16. Osjećam samilost prema ljudima koji trebaju pomoć.	1	2	3	4	5	6	7
17. Ljudi s kojima sam blizak/bliska visoko vrednuju društveno – koristan rad.	1	2	3	4	5	6	7
18. Volontiranje mi omogućuje učenje <i>iz prve ruke</i> .	1	2	3	4	5	6	7
19. Mislim da je važno pomoći drugima.	1	2	3	4	5	6	7
20. Volontiranje mi pomaže da proramim neke osobne probleme.	1	2	3	4	5	6	7
21. Volontiranje će mi pomoći da uspijem u odabranoj profesiji.	1	2	3	4	5	6	7
22. Mogu doprinijeti cilju koji mi je važan.	1	2	3	4	5	6	7
23. Volontiranje je važna aktivnost ljudi koje dobro poznajem.	1	2	3	4	5	6	7

24. Volontiranje mi je dobar bijeg od vlastitih problema.	1	2	3	4	5	6	7
25. Mogu učiti kako se nositi s različitim tipovima ljudi.	1	2	3	4	5	6	7
26. Volontiranje mi daje osjećaj da sam nekome potreban/na.	1	2	3	4	5	6	7
27. Zbog volontiranja se sâm/a sa sobom bolje osjećam.	1	2	3	4	5	6	7
28. Iskustvo volontiranja će dobro izgledati u mom životopisu.	1	2	3	4	5	6	7
29. Volontiranje je način stjecanja novih prijatelja.	1	2	3	4	5	6	7
30. Mogu istraživati vlastite snage i osobine.	1	2	3	4	5	6	7

31. Na skali od 1 do 7 procijenite koliko ste općenito zadovoljni volonterskim iskustvom, pri čemu je 1 = *uopće nisam zadovoljan/na*, a 7 = *izuzetno sam zadovoljan/na*.

1 2 3 4 5 6 7

32. Hoćete li volontirati za godinu dana? NE MOŽDA DA (zaokružite)

Prilog 2

Tablica 1

Deskriptivne vrijednosti rezultata na facetama ličnosti organizirane od najviše izražene prema najmanje izraženoj

Skala	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	α
Altruizam (U ₃)	154	42.33	3.59	.72
Umjetnički interesi	152	41.66	4.99	.75
Pouzdanost (S ₃)	154	41.60	3.34	.61
Moralnost (U ₂)	154	41.32	3.93	.68
Vedrina (E ₆)	153	39.45	5.02	.81
Emocionalnost	156	38.33	4.54	.74
Intelekt (O ₅)	156	37.79	5.22	.80
Mašta (O ₁)	154	37.69	6.63	.89
Sklonost suradnji	153	37.56	4.88	.73
Suosjećajnost (U ₆)	155	37.46	4.25	.66
Težnja za	153	37.14	4.45	.75
Sklonost	155	36.78	5.46	.82
Povjerenje (U ₁)	156	36.31	5.23	.83
Sklonost	153	35.97	4.40	.71
Samoeфикаsnost	154	35.75	3.94	.71
Urednost (S ₂)	152	35.52	6.78	.87
Asertivnost (E ₃)	152	35.32	4.68	.76
Opreznost (S ₆)	153	35.25	4.91	.75
Društvenost (E ₂)	145	35.05	6.31	.84
Razina aktivnosti	154	33.34	4.02	.61
Liberalizam (O ₆)	153	33.33	4.90	.63
Samodisciplina	153	32.81	6.18	.87
Traženje uzbuđenja	154	31.77	6.07	.81
Skromnost (U ₅)	153	31.04	5.55	.78
Neumjerenost (N ₅)	154	29.24	4.08	.47
Ranjivost (N ₆)	154	28.84	5.35	.79
Anksioznost	155	28.76	6.36	.84
Ljutnja (N ₂)	152	27.39	7.30	.90
Samosvjesnost	153	27.27	5.08	.73
Depresija (N ₃)	152	21.11	6.80	.91

Prilog 3

Tablica 1

Matrica korelacija među ispitivanim varijablama uključenih u analize

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
1. Spol	-												
2. Dob	-.09	-											
3. Zaštita	.07	-.07	-										
4. Vrijednosti	.19*	.03	.30**	-									
5. Karijera	.09	-.41**	.30**	.12	-								
6. Društvo	.08	-.15	.39**	.20*	.39**	-							
7. Razumijevanje	.24**	.08	.37**	.47**	.37**	.31**	-						
8. Poštovanje	.25**	-.04	.69**	.47**	.30**	.41**	.54**	-					
9. Neuroticizam	.19*	-.17*	.28**	.12	.03	.01	.14	.28**	-				
10. Ekstraverzija	.22*	.06	.02	.03	.25**	.22*	.22*	.08	-.24**	-			
11. Otvorenost	.12	-.02	.03	-.03	.16*	.05	.24**	-.04	-.02	.44**	-		
12. Ugodnost	.19*	.10	.00	.27**	-.19*	.04	.17*	.02	-.06	-.07	.13	-	
13. Savjesnost	.14	.19*	.10	.32**	.16	.12	.32*	.17*	-.27**	.32**	.04	.23**	-

Legenda: * $p < .05$; ** $p < .01$

Prilog 4

Tablica 1

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv zaštite na temelju faceta ličnosti ($N=143$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.06	0.73	.47	korigirani $R^2 = -.01$
Dob	-.03	-0.37	.71	$F(2, 140) = 0.37$ $p = .69$
MODEL 2				
Spol	.01	0.09	.93	
Dob	.01	0.14	.89	korigirani $R^2 = .18$
Urednost (S2)	.18	1.98	.05	$F(9, 133) = 4.34$
Pouzdanost (S3)	.15	1.47	.14	$p = .001$
Opreznost (S6)	-.25	-2.58	.01	
Altruizam (U3)	.12	1.20	.23	$\Delta R^2 = .22$
Povjerenje (U1)	-.18	-2.15	.03	$F\Delta R^2(7, 133) = 5.45$
Mašta (O1)	.02	0.18	.85	$p = .001$
Ranjivost (N6)	.28	3.41	.00	

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjenjima varijanci; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjenjima varijanci; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

Tablica 2

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv vrijednosti na temelju faceta ličnosti
($N=136$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.23	2.72	.01	korigirani $R^2 = .04$
Dob	.07	0.81	.42	$F(2, 133) = 3.83$ $p = .02$
MODEL 2				
Spol	.08	1.01	.32	
Dob	.05	0.64	.52	korigirani $R^2 = .25$
Pouzdanost (S3)	.09	0.84	.40	$F(10, 125) = 5.39$
Težnja za postignućem (S4)	.19	2.11	.04	$p = .001$
Altruizam (U3)	.18	1.86	.07	
Liberalizam (O6)	-.17	-2.25	.03	$\Delta R^2 = .25$
Traženje uzbuđenja (E5)	-.03	-0.34	.73	$F\Delta R^2(8, 125) = 5.52$
Neumjerenost (N5)	-.15	-1.73	.09	$p = .001$
Ranjivost (N6)	.27	2.46	.02	
Depresija (N3)	-.08	-0.77	.44	

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjenjima varijanci; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjenjima varijanci; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

Tablica 3

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv karijere na temelju faceta ličnosti ($N=143$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.08	1.07	.29	korigirani $R^2 = .15$
Dob	-.39	-4.97	.00	$F(2, 140) = 13.59$ $p = .001$
MODEL 2				
Spol	.07	0.91	.37	
Dob	-.35	-4.75	.00	korigirani $R^2 = .32$
Samoeфикаsnost (S1)	.05	0.48	.63	$F(9, 133) = 8.40$
Težnja za postignućem (S4)	.22	2.41	.02	$p = .001$
Skromnost (U5)	-.03	-0.32	.75	
Suosjećajnost (U6)	-.29	-3.02	.00	$\Delta R^2 = .20$
Altruizam (U3)	.13	1.47	.15	$F\Delta R^2(7, 133) = 5.96$
Intelekt (O5)	.06	0.74	.46	$p = .001$
Asertivnost (E3)	.12	1.17	.25	

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjennoj varijanci; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjennoj varijanci; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

Tablica 4

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv društva na temelju faceta ličnosti ($N=146$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.11	1.26	.21	korigirani $R^2 = .02$
Dob	-.13	-1.54	.13	$F(2, 143) = 2.26$ $p = .11$
MODEL 2				
Spol	.09	1.10	.27	korigirani $R^2 = .05$
Dob	-.13	-1.62	.11	$F(4, 141) = 2.96$
Altruizam (U3)	.16	1.92	.06	$p = .02$
Neumjerenost (N5)	-.13	-1.61	.11	$\Delta R^2 = .05$
				$F\Delta R^2(2, 141) = 3.58$ $p = .03$

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjennoj varijanci; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjennoj varijanci; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

Tablica 5

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv razumijevanja na temelju faceta ličnosti
($N=144$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.32	3.97	.00	korigirani $R^2 = .09$
Dob	.11	1.38	.17	$F(2, 141) = 8.40$ $p = .001$
MODEL 2				
Spol	.23	2.97	.00	
Dob	.12	1.53	.13	korigirani $R^2 = .22$
Pouzdanost (S3)	.18	1.58	.12	$F(7, 136) = 6.77$
Težnja za postignućem (S4)	.31	2.82	.01	$p = .001$
Samodisciplina (S5)	-.19	-1.79	.08	$\Delta R^2 = .15$
Moralnost (U2)	.04	0.36	.72	$F\Delta R^2 (5, 136) = 5.57$
Altruizam (U3)	.08	0.87	.39	$p = .001$

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjenjima varijanci; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjenjima varijanci; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

Tablica 6

Rezultati hijerarhijske regresijske analize za motiv poštovanja na temelju faceta ličnosti
($N=141$)

	β	t	p	Sažetak modela
MODEL 1				
Spol	.24	2.91	.00	korigirani $R^2 = .05$
Dob	.00	-0.05	.96	$F(2, 138) = 4.28$ $p = .02$
MODEL 2				
Spol	.21	2.44	.02	
Dob	.05	0.54	.59	korigirani $R^2 = .18$
Urednost (S2)	.14	1.58	.12	$F(9, 131) = 4.48$
Pouzdanost (S3)	.25	2.48	.02	$p = .001$
Opreznost (S6)	-.20	-2.05	.04	
Altruizam (U3)	.00	-0.02	.98	$\Delta R^2 = .18$
Sklonost	-.16	-1.58	.12	$F\Delta R^2(7, 131) = 4.32$
Mašta (O1)	.02	0.20	.85	$p = .001$
Ranjivost (N6)	.20	2.11	.04	

Legenda: β = vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t = vrijednost t-testa; p = razina značajnosti; korigirani R^2 = korigirani ukupni doprinos objašnjenjima varijanci; F = vrijednost ukupnog F-omjera; ΔR^2 = doprinos pojedine grupe prediktora objašnjenjima varijanci; $F\Delta R^2$ = vrijednost F-omjera za dodanu grupu prediktora

